

Bu məqalədə seçki hüququ və informasiya azadlığının qarşılıqlı əlaqəsi və seçkilərin keçirilməsində informasiya azadlığının rolu araşdırılır. Məqalədə beynəlxalq hüququn və təcrübənin seçki prosesində informasiya azadlığının rolu ilə əlaqəli normativ tələblərin təhlili aparılır. Beynəlxalq hüquq çərçivəsində informasiya azadlığı və seçki hüquqlarının təmin edilməsi üçün müxtəlif beynəlxalq təşkilatların, xüsusilə də Pərfəliyyət və müstəqillik prinsiplərini ifadə edən, Məqalə Azərbaycan KİV-in müstəqilliyi, informasiya azadlığının təmin olunması və dezinformasiyanın qarşısının alınması kimi məsələləri də əhatə edir. Həmçinin, media resurslarına qeyri-bərabər çıxış, siyasi təsir və qeyri-objektiv məlumatların yayılması kimi praktikada qarşılaşdığımız problemlərin seçki prosesində təsiri vurğulanır. Nəticə olaraq, media subyektlərinin şəffaflığı və obyektivliyi təmin edəcək hüquqi mexanizmlərin müəyyənləşdirilməsi, seçki hüququ və informasiya azadlığının qarşılıqlı keçirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Apar sözlər: seçki hüququ, informasiya azadlığı, media azadlığı, KİV, Kəşfiyyətli Araşdırma Vəsaitləri, seçkiəbəhər təşviqat, media və demokratiya.

Giriş

Demokratik idarəetmənin əsasında duran fundamental hüquqlardan biri seçki hüququdur. Bu hüquq yalnız vətəndaşların öz iradələrini seçkilərdə ifadə etməyi, onların birliyi seçimi sürürü şəkildə, yeni məlumat və əsaslandırılmış qarar əsasında qərarlaşdırma və etirazı edərək Məhz bir kontekstdə, Nəticə olaraq, media subyektlərinin şəffaflığı və obyektivliyi təmin edəcək hüquqi mexanizmlərin müəyyənləşdirilməsi, seçki hüququ və informasiya azadlığının qarşılıqlı keçirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Tədqiqatın əsas məqsədi seçki hüququ ilə informasiya azadlığının arasındakı qarşılıqlı əlaqəni araşdırmaqdır. Məqalədə informasiya azadlığının seçki prosesində rolunu, informasiya azadlığının seçki hüququ ilə əlaqəli hüquqi mexanizmlərin müəyyənləşdirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini qeyd edir.

Əsas hissə, Demokratik cəmiyyətə informasiya azadlığının rolu, informasiya azadlığının vətəndaşların icmaliyyəsi hədəfləri dəyişdirir, dəqiq və dürüst məlumatları çatdırır və bu, vətəndaşların seçki hüququ ilə əlaqəli hüquqi mexanizmlərin müəyyənləşdirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini qeyd edir.

Məlumatlandırma səmərəsi seçimin ödənişini kifayət qədər informasiya əsasında, gücü və səbəbkarlığına əsaslanaraq, seçki prosesində iradəsinin təhrif olunması, manipulyasiya üzərək olma və demokratik legitimliyi təmin etməsi üçün əsas şərtlərdir. Seçimin siyasi namizədlər, seçki prosesini və

proseslə bağlı obyektiv və vaxtında məlumat əldə etməsi, onun qərarını mənəviyyətli və məqsəddövlət olmasını təmin edir. Siyasi manipulyasiya, dezinformasiya və senzura hələlik hökm sürürdü müddətə seçkilərin legitimliyi və nəticələrin icmali etibar ciddi əsala düşür.

Informasiya azadlığının məhdudlaşdırılması seçki hüququnun həyata keçirilməsi faktı olaraq qəbul edilə bilər. Buna görə də vətəndaş yalnız seçki önləmləri keçirilməsi deyil, yeni zamanda seçkiyə həzifə məlumatlandırma informasiya və fəda azadlığının təminatına də məsulyyət daşıyır. Bu yanaşma, məlumatlandırılmış səmərəli hüquqi əsasların möhkəmləndirilməsinə fundamental prinsiplərdir. (11)

Seçki prosesini və vətəndaşlara informasiya azadlığının təminatını təmin edir. Bu cür rəqəmsal vasitələrin hüquqi statusu müəyyən edilməli, məlumatların düzgünlüyünə dövlət və icmali nəzarət mexanizmləri nəzərdə tutulmalıdır.

Yuxarıda göstərilən mexanizmlərin hüquqi əsasları təsbit olunması onların dərinliyi fəaliyyəti və seçki məlumatlandırılmasının si

stemli şəkildə həyata keçirilməsi təmin edəcək. Beləliklə, demokratik iştirak güclənəcək, seçki hüququ yalnız formalaşdırıcı qüvvə deyil, əl və effektiv hüquq kimi təmin oluna

caqdır. Qeyd etmək lazımdır ki, informasiya azadlığının reallaşdırılmasında media əsas vasitədir. Media cəmiyyətə

ne, məlumat yayma və seçkilərə düzgün məlumatları təqdim etməsi kimi mühüm vəzifələr qoyur.

Azərbaycan dövləti, həmçinin, seçki prosesinin hərtərəfli və şəffaflıq keçirilməsi təmin etmək üçün müxtəlif tədbirlər görür. Dövlət orqanları və media arasında əməkdaşlıq və informasiya əlaqələndirilməsi təmin edilməsi, seçki hüquqlarının qorunması və daha geniş məlumatlılığın yaranması məqsəddir. Seçki prosesində şəffaflığın təmin olunması üçün seçkilərin məlumatlı qərarlar qəbul etməsi deyil, həm də vətəndaşların məlumatlılığı, manipulyasiya və qeyri-qanuni təsirlərin qarşısının alınması yönəldir.

Hal-hazırda Azərbaycan seçki praktikasında aktual olan məsələlər

seçki təmin etmək vacibdir. Dezinformasiyanın qarşısını almaq üçün mexanizmlər təsis edilməli, sosial şəbəkələr və onlayn media vasitələri sayılan yayım informasiyası qarşı rəsi vaxtla fəaliyyətə mexanizmləri, tədqiqatçıların məlumatları və seçki xəbərdarlığı sistemləri yaradılmalıdır. Bu sahədə vətəndaş cəmiyyətinin rolunu təmin və təhsil edilməsi vacibdir.

Seçkilərin hərtərəfli və düzgün məlumatlandırılması təmin olunması üçün ölkə üzrə informasiya resurslarının genişləndirilməsi zəruridir. Xüsusilə, media subyektlərinin şəffaflığı, obyektivliyi və vətəndaşların informasiya azadlığının təminatı üçün vacibdir. Dövlət və qeyri-hökumət təşkilatları arasında

Seçki hüququ və informasiya azadlığı: məlumatlandırılmış səsvermənin əsas şərtləri

den biri fərdi fəaliyyət göstərən jurnalistlərin seçkilərdə iştirak etməsi nə hüquqi cəhətdən dəqiq tənzimlənməsi və onların mühafizəsi və ya media subyekti nümayəndəsinin fərdi qərar statusunun qeyri-müəyyən qalmasıdır. Bu isə informasiya azadlığının və icmali nəzarətin effektivliyinə mənfi təsir göstərir, şəffaflığın təmin olunmasında problem yarada bilər.

Bela ki, "Media haqqında" Qanunda media nümayəndəsi subyekti və jurnalist anlayışını hüquqi baxımdan fərqli statuslara məhkum etmək mümkün edilməyib. Seçki prosesində iştirak etmək hüququ şəxs kimi təmin edilir. (12) Hələk seçki qanunvericiliyi əsasında, fərdi şəkildə fəaliyyət göstərən, akkreditasiyası olmayan, lakin peşakar jurnalist kimi fəaliyyət göstərən şəxslər kimi seçki komissiyalarına daxil edilirlər və ya digər seçki hərəkətlərində iştirak etmək nəzərdə tutulmayıb.

Bu, praktik baxımdan jurnalizmin bərabər hüquqlarının məhdudlaşdırılması, informasiya çıxışında əyləşikli və media azadlığının qeyri-düzgün tənzimlənməsi deməkdir. Məlumatlandırma bərabərliyi, seçki prosesinin şəffaflığı, fərdi fəaliyyət göstərən jurnalistlərin də seçki prosesinin mühafizə etdikləri və seçki komissiyalarının iclaslarında iştirak etmək hüququ əks şəkildə tənzimlənir. Bu deyilənlər nə media azadlığının qorunmasında, həm də seçki prosesində iştirak və icmali nəzarətin gücləndirilməsi məqsədini həyata keçirir.

Müasir dövrə informasiya mühtiri inkişafı seçki prosesində həm yeni imkanlar təqdim edir, həm də ciddi çağırışlar qoyur. Seçkilərin demokratik prinsiplərinə uyğun şəkildə keçirilməsi yalnız hüquqi çərçivələrdə deyil, həm də təhsil, bəslənmə və informasiya məlumatının mövcudluğu şərtləri ilə bağlıdır.

Seçki prosesinin şəffaflığına əsas problemlərin biri dezinformasiya və saxta xəbərlərin yayılmasıdır. Sosial media platformalarında yayılan dezinformasiya məlumatları seçkilərin qərarlarına mənfi təsirlər bilər. Həmçinin, informasiya bərabərliyi, xüsusilə qrup bölgələrinə mənfi təsir göstərir. Seçki prosesində iştirak etmək hüququ informasiya bərabərliyi, xüsusilə qrup bölgələrinə mənfi təsir göstərir. Seçki prosesində iştirak etmək hüququ informasiya bərabərliyi, xüsusilə qrup bölgələrinə mənfi təsir göstərir.

Bu problemlərin həl üçün dezinformasiya ilə mübarizədə media texnologiyaların və təhsil proqramlarının tətbiqi zəruridir. Media subyektlərinin şəffaflığı, obyektivliyi və vətəndaşların informasiya resurslarına bərabər

əməkdaşlığı qurularaq, kənd və qəribə yerlərdə seçkilərə yeni və qəribə imkanlar yaradılmalıdır. Seçki araşdırma və təhsil vasitələri sayılan onlayn seçki önləmləri sadələşdirilməsi məlumatlandırma proqramları təmin edilməlidir. Seçki prosesində iştirak etmək hüququ informasiya bərabərliyi, xüsusilə qrup bölgələrinə mənfi təsir göstərir.

Nəticə olaraq, informasiya azadlığı, demokratik idarəetmə və hüquqi dövlət quruculuğunun əsas şərtlərindəndir. Seçki hüququ, vətəndaşların öz təmsilçilərini seçmək və dövlətin siyasətində iştirak etmək hüququ kimi təqdim edilə bilər. Seçki hüququ və informasiya azadlığı və sosial məsələlər bərabər məlumat əldə etmək və müvafiq qərarlar vermək üçün şərait yaradır.

Bu ki hüquq arasında qarşılıqlı əlaqə mövcuddur, qüvvə yalnız doğru və bərabər məlumat əldə etməli və vətəndaşlar seçki prosesində təmin və məlumatlı şəkildə iştirak edə bilər. Seçki prosesində iştirak etmək hüququ informasiya azadlığının təminatı olunması, demokratik cəmiyyətin sağlamlıq işləməsi və şəffaflıq mühiti yaratmaq üçün vacibdir. Azərbaycanı bu prinsiplərin təminatı üçün informasiya azadlığı və media informasiya azadlığının təminatı olunması, demokratik cəmiyyətin sağlamlıq işləməsi və şəffaflıq mühiti yaratmaq üçün vacibdir.

Seçki prosesində iştirak etmək hüququ informasiya azadlığının təminatı olunması, demokratik cəmiyyətin sağlamlıq işləməsi və şəffaflıq mühiti yaratmaq üçün vacibdir. Azərbaycanı bu prinsiplərin təminatı üçün informasiya azadlığı və media informasiya azadlığının təminatı olunması, demokratik cəmiyyətin sağlamlıq işləməsi və şəffaflıq mühiti yaratmaq üçün vacibdir. Seçki prosesində iştirak etmək hüququ informasiya azadlığının təminatı olunması, demokratik cəmiyyətin sağlamlıq işləməsi və şəffaflıq mühiti yaratmaq üçün vacibdir.

Nərim Həmətov
Milli Aviasiya Akademiyası
narmnizamad@yandex.ru
narmnizamad@gmail.com